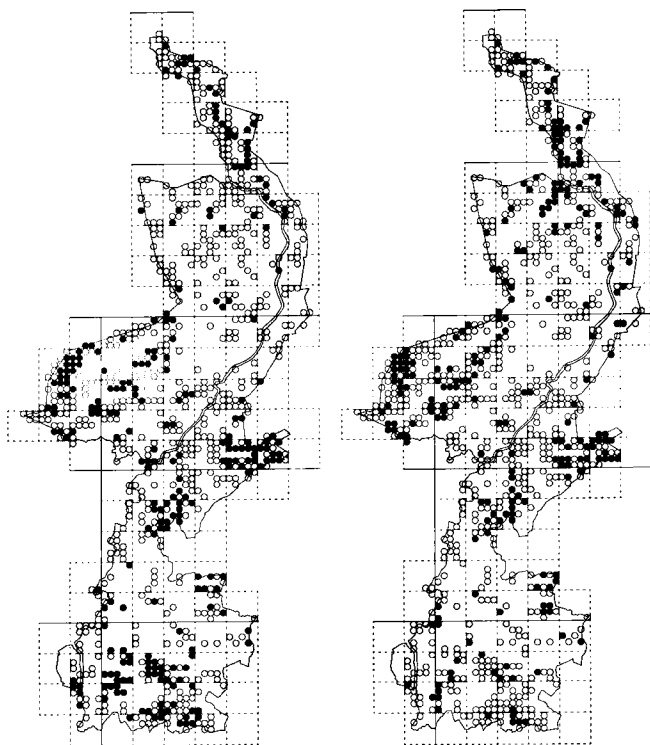

FIGUUR 2
Verspreiding van de
Platbuik (*Libellula
depressa*) in Limburg na
1990.

○ kilometerhok met één of
meer waarnemingen van
libellen. ● kilometerhok
met één of meer
waarnemingen van de
Platbuik.

FIGUUR 3
Verspreiding van de
Vuurjuffer (*Pyrrhosoma
nympha*) in Limburg na
1990.

○ kilometerhok met één of
meer waarnemingen van
libellen. ● kilometerhok
met één of meer
waarnemingen van de
Vuurjuffer.

een soort die in veel streken nog over het hoofd is gezien.

Beide algemene soorten illustreren dat het nu bekende verspreidingsbeeld nog redelijk grote gaten laat zien. Dit is met name het geval in de eerder omschreven witte gebieden. Toch zijn ook in de goed onderzochte

gebieden nog verrassingen te verwachten. Limburg is met name interessant door de aanwezigheid van enkele zuidelijke soorten die recent sterke vooruitgang in Nederland hebben geboekt. Het betreffen bijvoorbeeld de Vuurlibel (*Crocothemis erythraea*) en de Zuidelijke oeverlibel (*Orthetrum brunneum*)

(HERMANS & GUBBELS, 1997; GUBBELS *et al.*, 1995). Deze soorten kunnen op veel plaatsen in het Limburgse landschap opduiken, mede als gevolg van haar gunstige klimatologische ligging.

TOT BESLUIT

Wij nodigen hierbij alle mensen uit die in libellen geïnteresseerd zijn om deel te nemen aan de oprichtingsvergadering van donderdag 23 april. Zij die deze avond verhinderd zijn maar wel lid willen worden van de Libellenstudiegroep worden verzocht zich schriftelijk aan te melden bij de algemeen coördinator.

LITERATUUR

- GUBBELS, R.E.M.B., J.T. HERMANS & R.F.M. KREKELS, 1995. De Zuidelijke oeverlibel na 93 jaar weer in Nederland. *Natuurhist. Maandbl.* 84: 284-291.
- HERMANS, J., 1997. Op weg naar een atlas van de Limburgse libellen. *Natuurhistorisch Maandbl.* 86(3): 61.
- HERMANS, J.T. & R.E.M.B. GUBBELS, 1997. De Vuurlibel (*Crocothemis erythraea* (Brullé)) in Limburg. *Brachytron* 1(1): 22-26.
- KETELAAR, R., 1997. Handleiding waarnemingen Nederlandse libellen. De Vlinderstichting, Wageningen, rapportnr. VS97.13.
- KETELAAR, R. & M. VAN DER WEIDE, 1997. Monitoring van libellen in Nederland. *Brachytron* 1(2): 44-50.

BOEKBESPREKING

OVER DE PLANTEN DER GODEN

SCHULTES, R.E. & A. HOFMAN, 1997 (tweede druk). Utrecht, Het Spectrum, 192 p., paperback. 39,90 Hfl. ISBN 90 274 7735 3.

In de tuin van m'n vader staat opvallend veel Doornappel, genoeg 'om de hele straat te vergiften'. Het gaat hier om *Datura stramonium*, maar wereldwijd zijn van verschillende Doornappel-soorten zowel geneeskrachtige als hallucinogene eigenschappen bekend en dat al zeer lang. Medicinaal wordt *Datura* vooral (maar niet uitsluitend) gebruikt als pijnstiller, maar het zijn de hallucinogene eigenschappen die er een heilige plant van gemaakt hebben die gebruikt wordt om visioenen op te roepen (en) tijdens initiatie-rituelen. Zoals verwacht zijn het alkaloiden en dan vooral scopolamine (die ook in bv. Bilzekruid voorkomt) die de heilige effecten veroorzaken. Doornappel is een van de 14 planten of groepjes planten die in het boek uitgebreid besproken worden. Een andere is Iboga (*Tabernanthe iboga*), waarover we in onze Gabonese tijd veel hebben horen fluisteren, zonder ook maar iets wijzer te worden. Het is essentieel bij de rituelen van de geheime Bwiti genootschappen, waar het o.a. ge-

bruikt wordt om in contact te treden met de voorouders. Verder kan de plant ook een euforische toestand teweegbrengen, waarbij men geen vermoeidheid meer voelt en eindeloos lang kan doorlopen (of dansen). Deze eigenschap heeft de Afrikaanse Apocynacee Iboga trouwens gemeen met de Amerikaanse cactus Peyote (*Lophophora williamsii*), waarvan de cultus in Midden-Amerika al meer dan 3000 jaar oud is en die nu ook in grote delen van Noord-Amerika gebruikt wordt bij religieuze ceremonieën. De uitgebreide bespreking van, of liever het vertellen over, de 14 zeer belangrijke planten, neemt het grootste deel van het boek in beslag. Het spreekt vanzelf dat ook Cannabis, Bilzekruid en Alruin in dit rijtje voorkomen, maar Moederkoren, de bekende kleine psychotrope paddestoeltjes (*Psilocybe* ed.) en ook Vliegenzwam krijgen hier hun plaats. In een ander belangrijk hoofdstuk worden maar liefst 91 hallucinogene planten genoemd, met een tekening en een korte beschrijving. Hoe die 91 moeten worden aangewend, wat hun uitwerking en hun chemische samenstelling is, wordt in een uitgebreide tabel gepresenteerd. In de inleidende hoofdstukken wordt uitgelegd wat plantaardige hallucinogenen zijn en wordt iets verteld over de geografische versprei-

ding, zowel van de planten zelf als van het gebruik (vooral Nieuwe Wereld). Het stukje over fytochemisch onderzoek aan heilige planten heeft als geruststellende conclusie dat we van de werkzame stoffen van de kleine psychotrope paddestoeltjes dan wel de kristallijne structuur kennen, maar dat hun inwerking op de menselijke geest nog steeds even onverklaarbaar en magisch is als de paddestoelen zelf. Die visie, dat gevoel voor magie, heeft ongetwijfeld ook meegespeeld bij het uitzoeken van de illustraties. Deze zijn zo verscheiden als de veelheid van gebruiken en de planten die behandeld worden. Foto's van de planten natuurlijk, maar ook pentekeningen en etsen, oud en nieuw, westers en oosters, afbeeldingen van goden die met de planten geassocieerd worden, van rituele dansen en van sjamanen, van gebruikers en van kunstwerken. Meer dan voldoende om van het boek een echte belevenis te maken.

In het voorwoord leggen de auteurs uit waarom hallucinogenen planten van de goden zijn; lezend moet ik echter wel tot de conclusie komen dat de godinnen in deze materie minstens even belangrijk zijn als de goden. En ik heb het boek aan m'n vader cadeau gedaan.

Martine Lejeune